



9.5.2012

2020/2012/1450

Jakelun mukaan

Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 28.3.2012, SM094:00/2011

POLIISIHALLITUKSEN LAUSUNTO EROAMISIKÄÄ KOSKEVASTA HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA JA TYÖRYHMÄMIETINNÖSTÄ

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä sisäasiainministeriön poliisimiesvirkojen eroamisikää koskevan selvityshankkeen loppuraportista siltä osin kuin raportilla on vaikutusta hallituksen esitysluonnokseen. Sisäasiainministeriö on pyytänyt Poliisihallitusta arvioimaan erityisesti esityksen taloudellisia vaikutuksia.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisimiesvirkojen eroamisikäsäännöksiä siten, että poliisimiehiä koskevista eroamisikäsäännöksistä luovutaan siirtymäajan jälkeen ja poliisimiehiin sovelletaan 68 vuoden eroamisikää. Lain voimaantullessa poliisimiehet voisivat halutesaan jatkaa virkauraansa aina 68 vuoden eroamisikänsä asti.

Hallituksen esityksessä on laajasti kuvattu minkälaisia talouteen, henkilöstöön, viranomaistoimintaan ja yhteiskuntaan liittyviä vaikutuksia edellä kuvatulla muutoksella tulisi mahdollisesti olemaan. Esityksessä on myös todettu, että taloudellisten vaikutusten arviointi on haasteellista.

Henkilöstömäärän muutokset

Työryhmäraportissa on kuvattu poliisin eroamisikään liittyvä sääntely ja siihen vuosien mittaan tehdyt muutokset. Eroamisikäsääntelystä luopuminen ja siitä aiheutuvat vaikutukset kohdistuvat pääasiallisesti vuoden 2020 jälkeiseen aikaan. Siirtymäajan aikana vuoteen 2020 saakka poliisimiehet voivat jäädä eläkkeelle kuten tälläkin hetkellä tai jatkaa työuraansa aina 68 vuoteen saakka. Siirtymäajan henkilöstömuutosten laskenta on vaikeaa, koska tutkimuksia tai selvityksiä poliisihenkilöstön halukkuudesta jatkaa työuraansa ei ole olemassa. Eläkeiän nostamisella on myönteinen vaikutus eläkekertymään, mikä voi johtaa virassa vielä 63 vuoden jälkeen jatkavien ennakoitua suurempaan määrään.

Eläkeiän nousun vaikutusta poliisimiesten poistumiin on arvioitu liitteenä olevassa taulukossa keskimääräisillä luvuilla, koska edellä mainittuja henkilötasoisia tietoja ei ole saatavilla. Työuraa jatkavien määrällä on vaikutusta poliisikoulutettavien lukumäärään ja ylipäätään henkilöstösuunnitteluun.





Työryhmäraportissa on kuvattu laajasti poliisityön kuormittavuuteen liittyviä seikkoja. Tutkimusten valossa raportissa on todettu, että ikääntymisen myötä psyykinen ja fyysinen työkyky sekä työssä jaksaminen heikkenevät etenkin miehistötehtävissä. Kun palvelusaika pidentyy, korostuvat työturvallisuuden vaatimukset sekä valvonta- ja hälytystehtävissä vaadittava erityinen työkyky ja kenttäkelpoisuus.

Henkilöstön ikärakenteen muuttuessa muodostuu tarve sijoittaa ikääntynyttä, kenttätöihin kykenemättömiä henkilöitä muihin kuin kenttätehtäviin. Uudelleensijoittelu edellyttää mahdollisuuksia tehtäväkiertoon, erityisesti miehistölle räätälöitäviä vaihtoehtoisia urapolkuja sekä uudelleen koulutusjärjestelmää, jota eritellään kustannusten osalta tarkemmin seuraavassa kohdassa. Uudelleensijoittelu merkitsee resurssilisäystä poliisin muille toimintasektoreille, mutta vajeasta hälytystehtävien hoitamiseen.

Budjettirahoitus ja poliisin nettobudjetoidut tuotot muodostavat poliisin kokonaisrahoituksen, joka mahdollistaa palkattavan henkilötason. Hallituksen esityksen mukaisesti tällä hetkellä ennen eroamisiässä olevassa vuosiluokassa työskentelee miehistöä ja alipääallystää runsas 200 henkilöä. Eroamisiän nousu vaikuttaa siten, että vuoden 2020 jälkeen porrastetusti vuoteen 2030 mennessä kenttätehtävissä palvelisi vuosittain noin 300 58–65 -vuotiasta henkilöä. Jos kaikki 300 henkilöä jouduttaisiin uudelleen sijoittamaan, tehtävien lisäresursointi aiheuttaisi 16 miljoonan euron vuotuisen lisäyksen rahoitukseen. Jos kuitenkin uudelleensijoitettavia on tuosta ryhmästä esimerkiksi 30–50 % eli noin 90–150 henkilöä vuosittain, tämän suuruinen kenttätehtäviin kohdistuvan uusrekrytoinnin aiheuttama vuotuinen kustannusvaikutus olisi noin 5–8 miljoonaa euroa.

Uudelleen koulutus

Koska enemmistö poliisimiehistä työskentelee uransa aikana pääasiallisesti vain tietyllä poliisin toimintasektorilla ja toisaalta tehtävät tutkinta- ja lupahallintotehtävissä edellyttävät varsin erilaista osaamista kuin valvonta- ja hälytystehtävät, uudelleensijoittelu vaatii suunnitelmallista kouluttautumista toisen toimintasektorin tehtäviin.

Hallinnollinen uudelleensijoitusjärjestelmä sekä uudelleen koulutus vaativat erityisiä järjestelyjä poliisihallinnossa ja tarkempia selvityksiä niiden aiheuttamista kustannuksista. Mikäli esimerkiksi uudelleen koulutettavia on vuositasolla 100 henkilöä ja lähikoulutusjakson kesto on yhteensä 1–3 kk, tarkoittaisi tämä koulutuspoistumana 8–25 henkilötyövuotta ja koulutuksen kustannuksena vähintään kolmen opettajan kokoaikaisen henkilötyövuosiliskäyksen eli noin 200 000 euron panostuksen uudelleen koulutukseen.

Työnantajamaksut

Valtion eläkelain mukainen työnantajamaksu on ollut poliisihallinnossa korkeampi kuin sellaisilla valtionhallinnon virastoilla, joiden henkilöstöllä ei ole alempia eläke- tai eroamisikiä. Vuonna 2012 eläkemaksu on poliisin suurimmassa ryhmässä eli paikallispoliisin yksiköissä 21,06 %. Monessa muussa valtion virastossa maksu on ollut 17,3 % - 18,7 %.



Jos 63 vuotta alemman eroamisiän omaavat siirtyisivät eläkemaksuissa hitaasti yleiseen tariffiluokkaan, pitkällä aikavälillä muutos eläkemaksuissa on hallituksen esityksen mukaan keskimäärin 2,7 prosenttiyksikköä maksua alentava. Tämän suuruinen muutos on merkittävä, mutta muutoksen kokonaisvaikutus tulee kuitenkin hitaasti voimaan. Jos ensimmäisenä vuonna muutos olisi kuitenkin jo noin 0,35 % eläkemaksua alentava, niin vuoden 2011 palkkasummien tason mukaan laskettuna se merkitsee noin 1,6 miljoonan euron kustannusten laskua vuositasolla.

Sairauspoistumat ja työkyvyttömyyseläkkeet

Poliisihallinnossa on pitkällä aikavälillä ollut sairauspoissaoloja vuosittain keskimäärin noin 10,5 työpäivää / henkilötyövuosi. Sairastaminen jakaantuu hyvin epätasaisesti eri henkilöstöryhmien välille: eniten sairauspoissaoloja on vartijoilla ja toimistohenkilöstöllä, mutta poliisimiehistä erityisesti alipääallystöllä ja miehistöllä.

Miehistön osalta sairauspoissaoloja on ikäryhmässä 55–59 -vuotiaat ollut vuosien 2008–2011 aikana yli 20 päivää henkilötyövuotta kohden. Vastaa-vasti alipääallystön osalta samassa ikäluokassa on ollut poissaolopäiviä noin 15 päivää henkilötyövuotta kohden. Keskimääräiseen lukuun voivat vaikuttaa yksittäiset pitkät sairauspoissaolotapaukset. Tilastojen mukaan näyttää siltä, että miehistön osalta sairauspoissaolojen kasvu alkaa jo 45 ikävuoden jälkeen, alipääallystön sairaspöistumat nousevat 50 ikävuoden jälkeen. Poissaolojen kehitys tukee käsitystä siitä, että uudelleen kouluttaminen tulisi aloittaa hyvissä ajoin ennen eläke- tai eroamiskää.

Valtiokonttorin tilastojen mukaan vuosien 2000–2010 aikana poliisimiesten työkyvyttömyyseläkkeitä (kuntoutustuki ja pysyvä työkyvyttömyyseläke) on myönnetty pääasiallisesti alipääallystöön ja miehistöön kuuluville poliisimiehille. Keskimäärin tuona ajanjaksona alipääallystön osalta tapauksia on ollut vuosittain 16 ja miehistön osalta 30. Tosin viimeisimpinä vuosina lukumäärät ovat vuositasolla hieman laskeneet (esim. vuonna 2010 alipääallystön työkyvyttömyyseläkkeitä on myönnetty 10 kpl ja miehistön 22 kpl).

Vaikkakin sairauspoissaoloihin vaikuttaa yksilöllinen työkuunto ja terveyden tilanne, on oletettavissa, että sairauspoissaolot ja työkyvyttömyystapaukset tulevat lisääntymään poliisimiesten eläkeiän nostamisen myötä erityisesti siirtymäajan jälkeisenä aikana. Sairauspoistumiin liittyvä ylityön tarve myös tulee kasvamaan.

Lyhytaikaiset poissaolot (sairastumispäivä ja 9 arkipäivää) ovat kokonaan työnantajan maksettavia poissaoloja. Siitä pidempiin poissaoloihin työnantaja saa korvausta Kelalta sairausvakuutuspäivärahan suuruisen osuuden, mutta virkamiehen sivukulut sekä palkan ja sairausvakuutuspäivärahan erotus jää työnantajalle maksettavaksi. Sairauspoissaolojen pitkittyessä eläköitymisen todennäköisyys kasvaa ja työhön paluu vaikeutuu. Kun sairausvakuutuspäivärahan enimmäissuoritus aika (300 päivää) on täyttynyt ja työkyvyttömyys edelleen jatkuu, siirtyy maksuvelvoite eläkevakuutusyhtiölle.

Laskennassa ei ole erikseen arvioitu kuinka paljon pitkät sairauspoissaolot (300 päivää) maksavat työnantajalle. Edellä kuvatut keskimääräiset "saira-



uspoissaolot, työpäivää / htv ” -luvut sisältävät sekä lyhyet että pitkät sairauspoissaolot.

Yleisesti ottaen yhden sairauspoissaolopäivän hinnaksi työnantajalle on arvioitu keskimäärin noin 300 euroa. Tämä laskennallinen hinta koostuu sairausajan palkasta, menetetyt työpanoksen korvaamiseen liittyvistä kuluista ja muista organisaatiolle aiheutuneista haitoista. Mikäli työuraansa jatkavilla poliisimiehillä olisi sairauspoissaopäiviä 15–20 päivää / henkilö, maksaa se vuosittain työnantajalle 4500–6000 euroa / henkilö. Vuoteen 2020 mennessä 58–65 -vuotiaita arvioidaan olevan noin 1200 henkilöä ennen kuin otettu huomioon poistumat. Mikäli puolet henkilömäärästä poistuu tuona aikana ja työssä oleva ikääntyvä ikäluokka olisi noin 500 poliisimiestä, vuosittainen kokonaiskustannus sairauspoissaolojen aiheuttamista kuluista voi olla 2-3 miljoonaa euroa.

Työterveyshuollon kustannukset

Henkilöstön ikääntymisen myötä on odotettavissa, että työterveyshuollon palveluja käytetään enemmän, mikä aiheuttaa lisäkuluja. Kustannuksia lisää myös se, että terveystarkastuksia ja kuntotestauksia tehdään korkeimmissa ikäluokissa tiheemmalla aikataululla. Yli 60-vuotiaille poliisimiehille lakisääteinen terveystarkastus tehdään vuoden välein. Ikätarkastuksen keskimääräinen kustannus vaihtelee 65–190 euron välillä ja sairauskäynnin arvioidaan maksavan keskimäärin yli 100 euroa / kerta. Yksittäiseen työterveyshuollon käyntiin toki vaikuttaa käynnin pituus ja sen aiheuttamat tutkimukset. Ikätarkastusten vuosittainen kustannus voi vaihdella 500 henkilön osalta noin 50 000 - 95 000 euron välillä.

Työterveyspalveluihin on poliisilla käytetty vuosittain 3,1 -3,5 miljoonaa euroa vuodessa eli keskimäärin noin 300 euroa / henkilö. Mikäli iäkkäämpien kohdalla työterveyshuollon vuosikustannuksen nousu olisi esimerkiksi 200 euroa, vuotuinen lisäkustannus työterveyshuollon palveluista arvioidulle 500 henkilölle olisi 100 000 euroa.

Yhteenvedo

Yhteenvetona todettakoon, että esitettyyn muutokseen liittyy niin moninaisia ja epävarmoja vaikutuksia, joiden perusteella ei pystytä tässä vaiheessa yksityiskohtaisesti arvioimaan sen aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia.

Poliisihallitus katsoo, että poliisihallinnon rahoituskehystä on kuitenkin pidettävä sellaisella tasolla, että poliisitoiminta voidaan turvata jatkossakin henkilöstörakenteessa tapahtuvista muutoksista huolimatta. Uudelleensijoitusmenettely, lisäresursoinnit ja henkilöstön ikääntymisestä johtuvat kustannukset käytännössä siis tarkoittavat poliisin rahoituskehysten nostoa.

Poliisiylijohtaja

Mikko Paatero

Hallintojohtaja

Arto Nieminen



LIITTEET	Eläkeiän vaikutus poistumiin Sairauspoissaolotilastot
JAKELU	Sisäasiainministeriön poliisiosasto
TIEDOKSI	Poliisihallituksen yksiköt Valtakunnalliset yksiköt Poliisilaitokset Poliisiammattikorkeakoulu Poliisin tekniikkakeskus

Sairauspoissaolopäivät / htv vuonna 2011

LIITE 9.5.2012

Lähde: Polstat, poissaololajina sairaus, rajattu poliisimomentille, tilanne 12/2011

poissaolopäivät / htv	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	Yht
Päälliköt	/0	/0	/0	33,0	7,5	0,8	1,8	2,6	3,2	5,7	16,0	3,9
Päällystö	/0	/0	3,2	4,7	7,3	5,1	5,4	7,6	7,0	13,0	0,0	7,0
Alipäällystö	/0	/0	19,0	6,0	9,0	7,7	10,7	10,9	14,4	7,5	/0	10,7
Miehistö	/0	3,2	7,1	8,6	9,5	11,3	14,2	18,0	19,1	0,0	/0	10,7
Opiskelijat	0,0	2,6	2,9	3,7	2,0	2,3	0,5	/0	/0	/0	/0	2,8
Vartijat	0,0	10,3	11,1	15,2	13,7	18,1	20,7	15,3	17,5	29,7	23,5	17,5
Toimistotyöntekijät	7,0	11,5	10,5	9,7	14,7	15,3	12,5	14,6	15,9	18,3	4,3	14,6
Muut	0,0	7,3	7,0	8,6	7,9	7,3	10,2	15,7	12,7	10,5	10,1	10,7
Yhteensä	6,0	4,1	6,8	8,5	9,6	10,3	11,7	13,1	14,8	16,1	9,0	10,9

Poliisimiesten sairauspoissaolopäivät / htv ikäluokissa 55-69

Lähde: Polstat, poissaololajina sairaus, rajattu poliisimomentille

poissaolopäivät / htv		2008	2009	2010	2011
Päälliköt	55-59	6,2	3,1	2,3	3,2
	60-64	5,2	18,1	9,9	5,7
	65-69	9,0	6,7	0,0	16,0
Päällystö	55-59	6,5	7,6	7,3	7,0
	60-64	10,7	12,8	6,9	13,0
Alipäällystö	55-59	14,0	14,4	16,0	14,4
	60-64	2,0	/0	21,2	7,5
Miehistö	55-59	22,8	24,7	22,8	19,1
	60-64	/0	16,1	9,2	0,0

Alipäällystön ja miehistön sairauspoissaolopäivät / htv kaikissa ikäluokissa vuosina 2008-2011

Lähde: Polstat, poissaololajina sairaus, rajattu poliisimomentille

poissaolopäivät / htv		2008	2009	2010	2011
Alipäällystö	25-29	0,0	0,0	4,4	19,0
	30-34	6,7	5,3	7,6	6,0
	35-39	5,5	4,7	5,3	9,0
	40-44	9,8	7,8	8,8	7,7
	45-49	9,5	11,2	9,2	10,7
	50-54	11,5	10,4	10,7	10,9
	55-59	14,0	14,4	16,0	14,4
	60-64	2,0	/0	21,2	7,5
	Yht	10,5	10,2	10,6	10,7
Miehistö	20-24	2,2	3,5	4,5	3,2
	25-29	5,2	5,5	6,7	7,1
	30-34	7,4	8,6	8,5	8,6
	35-39	9,8	10,2	9,3	9,5
	40-44	12,6	11,6	10,4	11,3
	45-49	12,2	15,3	15,4	14,2
	50-54	16,4	15,8	14,9	18,0
	55-59	22,8	24,7	22,8	19,1
	60-64	/0	16,1	9,2	0,0
	Yht	10,2	10,7	10,4	10,7

Valtion virkamieslain (750/1994) 35 §:n 1 momentin mukaan virkamiesten yleinen eläkeikä on 68 vuotta. Valtion eläkelain (1295/2006) 8§:n mukaan työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63-68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle jo aikaisemmin, jos hän on saavuttanut eroamiskänsä. Esityksen mukaan poliisin erillisistä eroamiskäsäntelyistä luovutaan siirtymäajan jälkeen ja poliisimiehin sovelletaan 68 vuoden eroamiskänsää. Ennen vuotta 1960 syntyneet miehistöön ja alipäälystöön kuuluvat voisivat jäädä eläkkeelle 60-68 vuoden iässä ja ennen vuotta 1960 syntyneet päälystöön kuuluvat virkamiehet 63-68 vuoden iässä.

Polstatin tietojen perusteella poliisimiesten eläkeikä keskimäärin on ollut vuosien 2008-2012 aikana seuraava:

Pääliköt	63,2
Päälystö	61,8
Alipäälystö	57,3
Miehistö	57,2
Yhteensä	57,8

POISTUMA-ARVIO 1

Poliisimiesten poistuma-arvio (henkilökm/vuosi), kun poistuma tapahtuu nykytilanteen mukaan. Keskimääräinen eläkeikä kussakin henkilöstöryhmässä edellä kuvatussa taulukossa. Poistuma-arvion lähteenä on Polstat ja se on laskettu henkilöiden todellisen iän mukaan, alla olevat vaihtoehdot 2 ja 3 perustuvat vain vuositaseeseen lukumäärätietoon siitä minkä ikäisiä on 04/2012 palveluksessa.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pääliköt	12	7	5	4	8	6	5	11	5
Päälystö	28	35	20	24	21	25	36	28	26
Alipäälystö	211	113	126	103	127	105	108	111	102
Miehistö	119	81	66	57	58	61	60	83	85
Eläkepoistuma, yht	370	236	217	188	214	197	209	233	218
Muu poistuma	80	80	80	80	80	80	80	80	80
Kokonaispoistuma,yht	450	316	297	268	294	277	289	313	298

POISTUMA-ARVIO 2

Poliisimiesten poistuma-arvio (henkilökm/vuosi), kun työuria jatkeaan seuraavasti: pääliköt ja päälystö eläköityy keskimäärin 65-vuotiaana ja alipäälystö ja miehistö 59-vuotiaana.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pääliköt	2	3	4	4	6	5	7	6	8
Päälystö	1	0	5	16	24	21	19	22	19
Alipäälystö	16	32	113	123	118	106	107	117	104
Miehistö	11	11	77	64	78	55	51	53	68
Eläkepoistuma, yht	30	46	199	207	226	187	184	198	199
Muu poistuma	80	80	80	80	80	80	80	80	80
Kokonaispoistuma,yht	110	126	279	287	306	267	264	278	279

POISTUMA-ARVIO 3

Poliisimiesten poistuma-arvio (henkilökm/vuosi), kun työuria jatkeaan seuraavasti: pääliköt ja päälystö eläköityy keskimäärin 65-vuotiaana ja alipäälystö ja miehistö 63-vuotiaana.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pääliköt	2	3	4	4	6	5	7	6	8
Päälystö	1	0	5	16	24	21	19	22	19
Alipäälystö	0	0	0	2	16	32	113	123	118
Miehistö	0	0	0	0	11	11	77	64	78
Eläkepoistuma, yht	3	3	9	22	57	69	216	215	223
Muu poistuma	80	80	80	80	80	80	80	80	80
Kokonaispoistuma,yht	83	83	89	102	137	149	296	295	303

Erot vaihtoehtojen välillä verrattuna nykyarvioon (arvio 1):

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Arvio 2	-367	-233	-208	-166	-157	-128	7	-18	5
Arvio 3	-340	-190	-18	19	12	-10	-25	-35	-19